

INFORMOVANOST O PRÁVECH DÍTĚTE AWARENESS ABOUT THE RIGHTS OF THE CHILD

Petr Sadílek¹, Jana Stejskalová², Eliška Pešlová²

¹Institut pro studium zdraví a životního stylu, Praha

²Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, katedra právních oborů, řízení a ekonomiky

Summary

Public awareness about child rights is small and implementation is very necessary. The aim of this report is to inform the public about results of research focused on the awareness about the Convention on the Rights of the Child in the Czech population aged 15 years and older.

In 2009, a representative sociological research concerning Czech citizens' views on issues related to the Convention on the Rights of the Child was organized. 1795 randomly selected citizens of the Czech Republic were questioned using the technique of guided interviews. The sample group was designed to be representative of the population of Czech citizens aged 15 years and older in terms of region, gender, and age. The awareness of the Czech population about the Convention on the Rights of the Child and interest of the population in the information about child rights were investigated. Less than three tenths of Czech citizens know the Convention on the Rights of the Child. Others state that they do not know this convention. More than half of the citizens of the Czech Republic said that they would like to familiarize themselves with the text of the Convention on the Rights of the Child.

Key words: Convention on the Rights of the Child – awareness – knowledge – Czech Republic

Souhrn

Informovanost veřejnosti týkající se práv dítěte je malá a implementace potřebná. Cílem sdělení je seznámit veřejnost s výsledky výzkumu zaměřeného na informovanost o Úmluvě o právech dítěte v české populaci od 15 let výše.

Byl zorganizován reprezentativní sociologický výzkum, týkající se názorů občanů České republiky na některé otázky související s Úmluvou o právech dítěte. Proběhl v závěru roku 2009. V jeho rámci bylo formou řízených rozhovorů osloveno 1 795 náhodně vybraných občanů České republiky. Výběrový soubor byl konstruován tak, aby byl z hlediska krajů, pohlaví a věku reprezentativní pro populaci ČR od 15 let. Byla sledována informovanost občanů České republiky o Úmluvě o právech dítěte a jejich zájem o informace v této oblasti. Úmluvu o právech dítěte znají v České republice necelé 3/10 občanů. Ostatní uvádějí, že tuto úmluvu neznají. Více než polovina občanů České republiky uvádí, že by se chtěla seznámit se zněním Úmluvy o právech dítěte.

Klíčová slova: Úmluva o právech dítěte – informovanost – znalost – Česká republika

ÚVOD

Úmluva o právech dítěte je první právně závaznou normou, která zahrnuje všechny složky lidských práv – občanskou, kulturní, ekonomickou, politickou a sociální.

Úmluva o právech dítěte jako celek je součástí právního řádu České republiky a její

ustanovení mají přednost před zákonem. Práva dítěte obsažená v jejích člancích jsou většinou zakotvena v různých zákonech, kde byla už před ratifikací Úmluvy o právech dítěte. To, co Úmluva o právech dítěte přináší navíc, je systém, v němž jsou jednotlivá práva uvedena do vzájemných souvislostí, a dále povinnost

společnosti uspokojovat základní potřeby dětí tak, že pro ně zajistí vhodné podmínky.

Problémy dětí se tak stávají součástí politiky a měly by v ní zaujímat přednostní postavení ve smyslu hesla „Děti na prvním místě“. Hlavním cílem Úmluvy o právech dítěte je dosáhnout zásadní změny v postavení a podmínkách života dětí a přiblížit se ideálnímu stavu, kdy každé dítě bude mít zaručena všechna svá práva (5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14).

Úmluva o právech dítěte, tak jak je formulována, odpovídá mezinárodním a státním normám. Některá její ustanovení jsou však důležitá i pro místní úřady, neboť vydávají často klíčová rozhodnutí týkající se dětí (např. mateřských škol, podpor rodin v nesnázích apod.).

Úmluva o právech dítěte obsahuje celkem 54 článků. Dítětem se podle ní „rozumí každá lidská bytost mladší 18 let“ (čl. 1 Úmluvy). Úmluva o právech dítěte je formulována velice pečlivě, s přihlédnutím ke všem kulturním, náboženským, etnickým, politickým, ekonomickým a dalším odlišnostem mezi jednotlivými státy, národy a národnostními skupinami. Jednotlivá práva formuluje tak, aby z nich bylo patrné, že jsou součástí celého komplexu práv, zajišťujících optimální rozvoj všech osobnostních předpokladů dítěte, a zároveň tak, aby se dílčí základní práva mohla stát oporou pro prostou ochranu života a alespoň základní rozvoj dětí v zemích, které jsou na nižším stupni společenského vývoje (9, 14, 16).

Přijetím Úmluvy o právech dítěte na sebe vlády jednotlivých zemí vzaly povinnost zařadit práva v ní obsažená do legislativních norem ve svých zemích. A nejen to, pravidelně musí Výboru pro práva dětí OSN podávat podrobné zprávy o postupu implementace Úmluvy o právech dítěte a o stavu dětí ve svých zemích, poté je před tímto výborem obhájit a následně – podle přijatých závěrů výboru – event. i sjednat nápravu v oblastech, ve kterých situace dětí není v souladu s Úmluvou o právech dítěte. Ani Česká republika není z tohoto pravidla výjimkou (7, 15).

Úmluva o právech dítěte pokrývá čtyři široké kategorie práv dětí (1, 2, 3, 4):

- **Práva na život a přežití** – zahrnují právo

na život, přiměřenou životní úroveň, bydlení, výživu, zdravotní péči atd.

- **Práva na osobní rozvoj** – zahrnují právo na vzdělání, svobodu myšlení a náboženství a přístup k informacím, ale také právo na hru a zábavu.
- **Práva na ochranu** – zahrnují právo na ochranu proti všem druhům krutosti, vykořisťování a zneužívání, svévolnému oddělení od rodiny, ale i právo na ochranu proti poškozování v systému trestního práva.
- **Participační práva** – zahrnují právo dětí svobodně vyjádřit své názory a mít slovo v záležitostech ovlivňujících jejich život.

Cílem publikace je seznámit veřejnost s výsledky výzkumu, zaměřeného na informovanost Úmluvy o právech dítěte u českých občanů a jejich potřebě se s ní seznámit.

Hypotézy:

H1: Znalost Úmluvy o právech dítěte je v České republice menší než 33 % (13).

H2: Potřeba znalosti Úmluvy o právech dítěte je v populaci menší než 30 % (13).

Výzkumný záměr a projekt výzkumu byl zpracován v průběhu září a října 2009. Jeho oponování proběhlo počátkem listopadu 2009 a předvýzkum sloužící k ověření instrumentů a znění jednotlivých otázek byl realizován na výběrovém souboru 253 respondentů (občanů) v období od 9. 11. do 13. 11. 2009. V tomto období proběhly rovněž instruktáže všech tazatelů.

Vlastní terénní šetření bylo uskutečněno v celé České republice v období od 18. 11. 2009 do 4. 12. 2009. Shromáždění tazatelských archů, jejich optická a logická kontrola a vkládání dat do počítače proběhlo do 20. prosince 2009, do 31. prosince 2009 bylo uskutečněno vyvážení dat, jejich základní matematicko-statistická analýza, zpracování frekvenčních a vybraných kontingenčních tabulek a provedena základní interpretace dat včetně zpracování a oponování signální zprávy.

METODIKA VÝZKUMU

Výzkum byl koncipován jako sociologický. Terénní šetření bylo provedeno technikou

standardizovaného řízeného rozhovoru tazatele s respondentem. Konečná podoba tazatelského archu byla stanovena na základě výsledků předvýzkumu.

Sběr dat byl proveden 359 profesionálními tazateli agentury INRES-SONES v celé České republice. Optickou, logickou kontrolu, kódování a vkládání dat do počítače, tabelování a interpretaci výsledků realizovali pracovníci agentury INRES-SONES a Institutu pro studium zdraví a životního stylu.

Statistické zpracování dat bylo provedeno programem SASD 1.4.4 (statistická analýza sociálních dat). Zpracován byl 1. stupeň třídění a kontingenční tabulky vybraných ukazatelů 2. stupně třídění. Míra závislosti vybraných znaků byla stanovena na základě χ^2 a dalších testovacích kritérií, aplikovaných dle charakteru znaků. Na základě této analýzy byla provedena interpretace dat a zpracovány příslušné tabulky a grafy.

V rámci terénního šetření bylo tazateli osloveno celkem 1 978 náhodně vybraných občanů s žádostí o rozhovor k problematice zdravotnictví a zdravého způsobu života populace. Rozhovor odmítlo poskytnout 183 respondentů, tj. 9,3 % všech oslovených. S rozhovorem naopak souhlasilo 1 795 respondentů, tj. 90,7 % oslovených.

Analýza odmítnutí účasti ve výzkumu z hlediska pohlaví signalizuje, že ženy byly více než muži ochotny účastnit se výzkumu. Nejméně byli ochotni zapojit se do výzkumu muži a ženy ve věku 25–44 let. Platí, že ochota k účasti ve výzkumu je nižší ve věkových skupinách 25–54 let, nejvíce byli ochotni zapojit se do výzkumu respondenti z nejmladších a nejstarších věkových skupin.

Celkově lze konstatovat, že míra odmítnutí účasti ve výzkumu je nízká. Projevila se zde speciální příprava tazatelů, zaměřená na způsob navázání kontaktu, vyvolání důvěry respondenta a způsob komunikace s cílem získat ho pro účast ve výzkumu, jež proběhla v rámci instruktaží.

Každý vyplněný tazatelský arch prošel důkladnou logickou a optickou kontrolou. Kontrolovány byly logické vazby a úplnost a věrohodnost vyplnění. Vyřazeno bylo pět tazatelských archů s nefunkčními logickými vazbami a neúplně vyplněných (zpravidla ty,

u kterých respondent odmítl odpovídat na otázky a rozhodl se předčasně ukončit rozhovor a část tazatelského archu tak zůstala nevyplněna). Tyto tazatelské archy byly zahrnuty do non-response.

Použitá výzkumná metodika zahrnovala u vybraných znaků během rozhovoru několik úrovní filtrace. Pochopitelně zde vznikl problém dvou typů chybějících údajů – zaprvé tzv. strukturálních missingů, to jsou případy, kdy údaj chybí, protože otázka nebyla položena na základě podmínky filtru, zadruhé tzv. pravých missingů, kdy otázka měla být položena, a nebyla, nebo byla položena, a nebyla zodpovězena – takovýchto chybějících údajů nebylo mnoho, nicméně se vždy v dotazových šetřeních vyskytují. Vzhledem k tomu, že pro matematicko-statistické analýzy je potřeba definovat chybějící nebo nevalidní údaje jako jednu hodnotu, sloučili jsme oba typy missingů. Vlastní analýzy pak byly samozřejmě provedeny na základě validních hodnot každého znaku.

Mezi použitými položkami byly spojitě odpovědi. Logicky bylo pak potřeba provést řadu transformací na datovém souboru, aby bylo možné hlavní výsledky přehledně shrnout. V důsledku zmíněné transformace se změnil charakter znaků u transformovaných proměnných ze spojitých většinou na intervalové či kategoriální.

Charakteristika souboru

Údaje byly získány od výběrového souboru o velikosti 1 795 jedinců vybraných náhodným výběrem pomocí kvót. Soubor je reprezentativním vzorkem populace České republiky ve věku nad 15 let. Reprezentativnost byla odvozena od základního souboru obyvatelstva České republiky ve věku 15 let a více.

Složení výběrového souboru v intencích základních demografických znaků je následující: z hlediska pohlaví tvoří soubor 48,3 % mužů a 51,7 % žen, což odpovídá analogické skladbě populace ČR ve věku od 15 a více let. Z hlediska relativních četností činí odchylka výběrového souboru od základního souboru 0,4 %, což znamená, že výzkum je z hlediska pohlaví reprezentativní pro obyvatelstvo České republiky ve věku nad 15 let.

Věkové skupiny v kombinaci se skupinami dle pohlaví jsou ve výběrovém souboru zastoupeny procentně takto:

Tabulka 1 Složení výběrového souboru dle pohlaví a věku *

VĚK	MUŽI		ŽENY	
	%	ODCHYLKA	%	ODCHYLKA
15–19 let	3,7	+0,1	3,6	+0,1
20–24 let	4,0	–0,1	4,1	+0,3
25–34 let	9,6	–0,3	9,3	0,0
35–44 let	8,5	–0,1	8,3	+0,2
45–54 let	7,9	+0,2	7,5	–0,2
55–64 let	7,7	–0,2	8,5	0,0
nad 65 let	6,9	0,0	10,4	0,0

*Viz *Věkové složení obyvatelstva České republiky v roce 2008. Stav k 31. 12. 2008. Praha, Český statistický úřad 2009.*

Ve srovnání s věkovým členěním základního souboru nepřesahuje odchylka 0,3 %.

K územnímu, resp. regionálnímu zařazení dotazovaných slouží členění dle krajů ČR, platné od roku 2001.

Tabulka 2 Složení výběrového souboru dle krajů

KRAJ	%	ODCHYLKA
Praha	12,0	0,0
Středočeský	11,6	0,0
Jihočeský	6,1	0,0
Plzeňský	5,4	–0,1
Karlovarský	2,8	–0,1
Ústecký	7,9	0,0
Liberecký	4,2	+0,1
Královéhradecký	5,3	0,0
Pardubický	4,9	0,0
Vysočina	5,0	+0,1
Jihomoravský	11,1	+0,1
Olomoucký	6,1	0,0
Zlínský	5,6	–0,1
Moravskoslezský	12,0	0,0

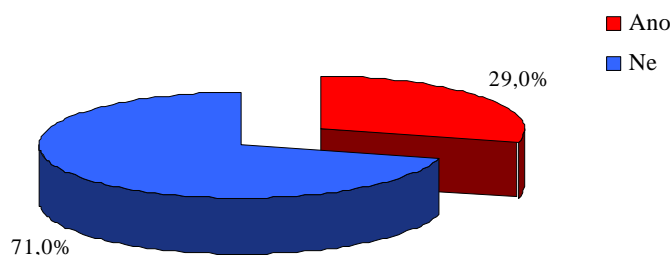
Ve srovnání s členěním základního souboru činí maximální odchylka 0,1 %.

KOMENTOVANÉ VÝSLEDKY

Znalost Úmluvy o právech dítěte a zájem o informace v této oblasti

Byla sledována informovanost občanů České republiky o Úmluvě o právech dítěte a jejich

zájem o informace v této oblasti. Otázka týkající se informovanosti byla položena jako uzavřená dichotomická a její znění bylo následující: „Znáte Úmluvu o právech dítěte?“

Graf 1 Znalost Úmluvy o právech dítěte mezi občany ČR N = 1795

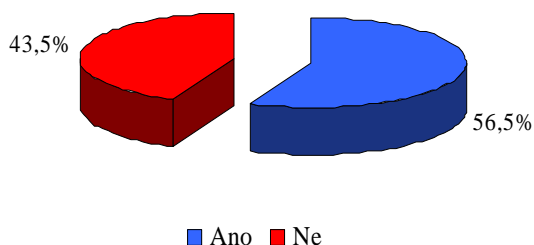
Úmluvu o právech dítěte znají v České republice necelé 3/10 (29,0 %) občanů (graf 1). Ostatní uvádějí, že tuto úmluvu neznají. Analýzy realizované na základě druhého stupně třídění identifikovaly řadu statisticky významných souvislostí mezi znalostí Úmluvy o právech dítěte a sledovanými sociodemografickými znaky. Ženy významně častěji než muži znají Úmluvu o právech dítěte. V případě pohlaví platí toto konstatování pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 43,475 při 1 stupni volnosti, test nezávislosti má hodnotu 0! Statistická souvislost je tedy v tomto případě velmi silná. Úmluvu o právech dítěte znají více střední věkové skupiny, nejméně informací o ní mají v nejmladší (15–19 let) a zejména v nejstarší věkové skupině (65 a více let). Toto konstatování platí pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 34,153 při 6 stupních volnosti. Velmi silná je rovněž souvislost mezi

znalostí Úmluvy o právech dítěte a vzděláním. Občané s nižším vzděláním (základní, vyučen) znají tuto úmluvu významně méně než občané s vyšším vzděláním (maturita a zejména VŠ). Platí pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má v případě vzdělání hodnotu 76,950 při 3 stupních volnosti. Jako logická se jeví souvislost mezi znalostí Úmluvy o právech dítěte a skutečností, zda má dotazovaný děti, či nikoliv. Platí, že ti respondenti, kteří uvedli, že mají děti, více znají Úmluvu o právech dítěte než ti, kteří děti nemají. Konstatování platí pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má v tomto případě hodnotu 27,633 při 3 stupních volnosti. Zjišťovanou skutečnost ovlivňuje rovněž velikost místa bydliště občana. Platí, že Úmluvu o právech dítěte lépe znají občané žijící ve větších městech nad 100 000 obyvatel ($\alpha = 0,001$), chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 57,676 při 9 stupních volnosti. Informo-

vanost o Úmluvě o právech dítěte je rovněž větší ve vyšších příjmových skupinách a u duševně pracujících a řídicích pracovníků, menší u manuálně pracujících a důchodců. I tyto souvislosti byly identifikovány jako statisticky významné. Lze tedy konstatovat, že znalost Úmluvy o právech dítěte je závislá na věku, pohlaví, vzdělání dotazovaného i skutečnosti, zda má děti, či nikoliv. Tuto informovanost rovněž ovlivňuje velikost místa bydliště,

výše čistého měsíčního příjmu na domácnost a povolání dotazovaného.

Další otázka položená v souvislosti s Úmluvou o právech dítěte směřovala ke zjištění, zda by se občané České republiky chtěli s Úmluvou o právech dítěte seznámit. Otázka byla rovněž položena jako uzavřená dichotomická v tomto znění: „*Chtěl/a byste se seznámit se zněním Úmluvy o právech dítěte?*“

Graf 2 Zájem o informace o Úmluvě o právech dítěte N = 1795

Více než polovina občanů České republiky (56,5 %) uvádí, že by se chtěla seznámit se zněním Úmluvy o právech dítěte. Zbývajících 43,5 % nemá o tyto informace zájem (graf 2).

I v případě zájmu o informace o Úmluvě o právech dítěte byla zjištěna řada statisticky významných souvislostí mezi tímto faktorem a sledovanými sociodemografickými znaky. Jednoznačně platí, že více by se se zněním Úmluvy o právech dítěte chtěly seznámit ženy než muži. Konstatování platí pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 40,999 při 1 stupni volnosti, test nezávislosti má hodnotu 0!

Statisticky významná je i souvislost mezi zájmem o informace z této oblasti a věkem. Větší je tento zájem ve středních věkových skupinách (25–44 let), poté klesá a nejmenší je v nejvyšších věkových skupinách (55 a více let). V případě věku je hladina významnosti

$\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 45,934 při 6 stupních volnosti. Rovněž vzdělání zájem o informace z této oblasti ovlivňuje. Menší je u osob s nižším vzděláním (základní, vyučen), větší zejména u občanů s maturitou. Zjištění platí pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 17,431 při 3 stupních volnosti. Velký vliv na zájem o informace o Úmluvě o právech dítěte má skutečnost, zda má člověk děti, či nikoliv. Jednoznačně platí, že větší zájem o informace tohoto typu mají respondenti, kteří uvedli, že mají děti, a to zejména ve věku do 15 let. Zjištění platí pro hladinu významnosti $\alpha = 0,001$, chí-kvadrátová charakteristika testu nezávislosti (X^2) má hodnotu 43,386 při 3 stupních volnosti. Z hlediska povolání mají větší zájem o tyto informace duševně pracující, příp. úředníci, nejmenší je naopak u důchodců.

V případě zájmu o seznámení se se zněním Úmluvy o právech dítěte tedy platí, že významně více projevují tento zájem ženy, osoby ze středních věkových skupin, respondenti s vyšším vzděláním (zejména s maturitou) a ti, kteří uvedli, že mají děti do 15 let. Tyto okolnosti zájem o znění Úmluvy o právech dítěte nejvíce podmiňují.

ZÁVĚR

Úmluvu o právech dítěte znají v České republice necelé 3/10 občanů. Ostatní uvádějí, že tuto úmluvu neznají. Znalost Úmluvy o právech dítěte je závislá na věku, pohlaví, vzdělání dotazovaného i skutečnosti, zda má děti, či nikoliv. Tuto informovanost rovněž ovlivňuje velikost místa bydliště, výše čistého měsíčního příjmu na domácnost a povolání dotazovaného. Hypotéza byla potvrzena.

Více než polovina občanů České republiky uvádí, že by se chtěla se zněním Úmluvy o právech dítěte seznámit. Zbývajících 43,5 % nemá o tyto informace zájem. Významně více o ně projevují zájem ženy, osoby ze středních věkových skupin, respondenti s vyšším vzděláním (zejména s maturitou) a ti, kteří uvedli, že mají děti do 15 let. Tyto okolnosti zájem o znění Úmluvy o právech dítěte nejvíce podmiňují. Hypotéza nebyla potvrzena.

Připomínka recenzenta:

Autoři tohoto článku při vyhodnocení nevzali vůbec v potaz, že „Úmluva o právech dítěte“ vstoupila v platnost v ČSFR v roce 1991, v ČR v roce 1993. To jistě ovlivnilo výsledky výzkumu, protože část respondentů ukončila vzdělávání ještě před tímto rokem. Také zde jistě hraje nezanedbatelnou roli fakt, že před rokem 1989 nebylo žádoucí znát svá práva, ale pouze své povinnosti.

LITERATURA

1. Čapková, J., Dvořáková, J., Plodková, B.: Úmluva o právech dítěte, problematika dětské práce – výzkum v oblasti právního povědomí dětí a mládeže. In: sborník příspěvků z konference s názvem Ochrana lidských práv v dnešní společnosti: „Jaký máme přístup k dodržování lidských práv na prahu naší ‚evropské‘ existence?“ konané v Českém Krumlově dne 6. května 2004, s. 45–55.
2. Dunovský, J.: Sociální pediatrie. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1999, 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
3. Synovský, J.: Dětská práva v ČR a jejich plnění. [online]. © 2002 – 2007. [cit.2007-01-05] <<http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=176>> ISSN 1214-2107.

4. Synovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol.: Týrané zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 1995, 245 s. ISBN 80-7169-192-5.
5. Dvořáková, J., Burkertová, H., Břízová, B.: Children from special educational institutions and their legal conscience of the Convention on the Rights of the Child. In: Sborník z mezinárodní konference s názvem: 5th International Conference of PhD. Students. Miskolc: University of Miskolc, 2005, s. 71–77. ISBN 963 661 675 2.
6. Dvořáková, J., Čapková, J., Dvořáková, K., Simandl, M.: Právní povědomí dětí z dětských domovů se školou (bývalých výchovných ústavů). In: Kontakt, Č. Budějovice: ZSF JU 2005, roč. 7, č. 1–2, s. 87–94. ISBN 1212-4117.
7. Dvořáková, J.: Co se od sebe může naučit západ a východ v oblasti výzkumů týkajících se dětí (Childwatch international research network – CWI; Bratislava 15.–17. 11. 2002). In: Kontakt, Č. Budějovice: ZSF JU 2004, roč. 6, č. 2, s. 130–132. ISSN 1212-4117.
8. Dvořáková, J.: Romské děti a Úmluva o právech dítěte. Náhradní rodinná péče, 2003, roč. VI, č. 1, s. 33–34. ISSN 1212-3765.
9. Koblová S., Mišurcová V. (eds.): Práva dítěte v dokumentech. Praha: Tiskárny MV, p. o., 1999.
10. Kovařík, J., Dvořáková, J., Vlková, J.: Děti jako výzkumníci aneb úmluva o právech dítěte poněkud jinak – první výsledky průzkumu veřejného mínění z Bambiriády 2000 – časopis Náhradní rodinná péče, 2000, roč. III, č. 2, s. 42–45. ISSN 1212-3765.
11. Kovařík, J.: Úmluva o právech dítěte. Náhradní rodinná péče, roč. 1999, č. 2, s. 4–5. ISSN 1212-3765.
12. Pešlová, E.: International Abductions. In Health and social questions of Childhood in European Context. International Academic Conference, 8th–9th November 2006. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006, s. 70–78. ISSN 80-7040-911-8.
13. Stejskalová J.: Implementation of the child rights in the Czech Republic. In: Journal of Health Sciences Management and Public Health, vol. 9, no. 1, p. 83–89, 2008.
14. Úmluva o právech dítěte [online]. © 2004–2010, [cit. 2010-05-05]. <<http://www.unicef.cz>>.
15. Zierhutová, J., Dvořáková, J.: Children and the Convention on the Rights of the Child. In: International Academic Conference called „Health and Social Questions of Childhood in European Context“. České Budějovice: University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Studies, 2006. ISBN 80-7040-911-8.
16. Zierhutová, J., Dvořáková, J.: Děti a Úmluva o právech dítěte. In: Sborník z mezinárodní konference „Zdravotně sociální problematika dětství v evropském kontextu“. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2006. ISBN 978-80-7040-946-6.

Petr Sadílek et al., sadilek@help-lic.cz